

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ז מנחם-אב - ספר אהבה - הלכות ספר תורה קלט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

והתחיל לכתוב בתחילת השנייה - פתוחה". רבים חולקים על רבינו בשיטת ה"פתוחה והסתומה". ראה (בית יוסף יורה דעה סימן רע"ה ותוספות מנחות דף לב עמוד א). ורבינו מקורו מהירושלמי הנ"ל, שהייתה לפניו הגירסה כמו שהעתקנה.

ג. ספר שאינו מגה במלא וחסר, אפשר לתקנו²⁰
ולהגיהו, כמו שבארנו²¹. אבל אם טעה ברוח
הפרשיות, וכתב פתוחה סתומה או סתומה פתוחה,
או שהפסיק והניח פנוי במקום שאין בו פרשה, או
שכתב בדרבנו ולא הפסיק ברוח במקום הפרשה, או
ששנה צורת השירות²² - הרי זה פסול²³, ואין לו
תקנה²⁴, אלא לסלק את כל הדף שטעה בו.²⁵

6) שימחוק את היתר וימלא את החסר על ידי תלייה מלמעלה (לעיל פרק א, הלכה ט"ז). 7) לעיל (פרק ז, הלכות י"ב - ג'). 8) שירת "הים" ו"האזינו", שנכתבות בצורה מיוחדת, כמבואר בסוף פרק זה. 9) (שבת דף קג עמוד ב). 10) "כי אין יתקן עיוות הפתוחות והסתומות, והלא יצטרך למחוק הרבה לפניו ולאחריו, ושלא יזדמן לו שם (שאסור למחוק) וגם יצטרך למעט הכתב בגלל רווח שבין פרשה לפרשה, ודבר זה אסור, ולפיכך תיקונו רחוק, אבל וודאי מועיל לו תיקון אם אפשר (תשובות הרא"ש כלל ג).

ד. ולפי שראיתי שבוש גדול בכל הספרים²⁷
שראיתי בדברים אלו, וכן בעלי המסרת, שכותבין
ומחברין להודיע הפתוחות והסתומות, נחלקים
בדברים אלו במחלקת הספרים שסומכין עליהם²⁸ -
ראיתי לכתב הנה כל פרשיות התורה הסתומות
והפתוחות, וצורת השירות, כדי לתקן עליהם כל
הספרים ולהגיה מהם. וספר שסמכנו עליו בדברים
אלו הוא הספר הידוע במצרים, שהוא כולל ארבעה
ועשרים ספרים²⁹, שהיה בירושלים מפמה שנים
להגיה ממנו הספרים, ועליו היו הכל סומכין, לפי
שהגיהו בן-אשר³⁰, ודקדק בו שנים הרבה, והגיהו
פעמים רבות כמו שהעתיקו, ועליו סמכתי בספר
התורה שכתבתי בהלכתו.

11) ספרי תורה. 12) כגון מסורת בני ארץ ישראל הנקראים "מערבאי" הסומכים על ספריהם שבארץ ישראל. ומסורת בני בבל הנקראים "מדינחאי" (מזרחיים) הסומכים על ספריהם שבבבל. 13) שהם כל תורה נביאים וכתובים. 14) הוא המדקדק אהרן בן אשר שהיה ראש ישיבה בטבריה, מקום חכמי המסורה והניקוד. וב"שלשלת הקבלה" כתוב: שהיה בדור שאחרי רב סעדיה גאון והיה נקרא אהרן בן משה משבט אשר.

ספר בראשית

יהי רקיע¹⁵, יקוו המים, יהי מארות, ושרצו המים,
תוצא הארץ, ויכלו, אלה תולדות השמים - פלן
פתוחות, והן שבע פרשיות. אל האשה אמר, וילאדם
אמר - שתייהן סתומות. ויאמר ה' אלהים - פתוחה.

שירטוט, וסתם איגרות נכתבות על נייר (הגר"א יו"ד סי' רפ"ד). 107) גיטין, שם. ורבינו-תם סובר, שאין איסור אלא כשמתכוין לכתוב הפסוק לשם דרש ולימוד, אבל באיגרת שלומים שאדם שולח לחבירו, מותר לכתוב לשון המקרא, כדי לכתוב לשון צחה, אפילו בלא שירטוט ('תוספות' שם). ולדעת הרמב"ן אין צורך בשירטוט אלא כשכותב כתב אשורי - שכותבים בו תנ"ך - אבל בכתובה שלנו אין צורך בשירטוט (טור יו"ד סי' רפד). וכן אם לא שירטט אלא שורה עליונה בלבד, אינו צריך לשרטט יותר, שמתוך שהשורה העליונה כתובה ישר, אז כל השורות יכתבו ישר על פיה, באופן ששירטוט השורה העליונה מועיל לכל השורות שתחתיה, וזהו שאמרו (מנחות לב:): תפילין אין צריכות שירטוט - הכוונה לשירטוט מלא, אבל השורה העליונה ודאי צריכה שירטוט ('תוספות' גיטין שם, וכן נקבע להלכה ביו"ד סי' רפד). 108) כלומר: כל יתר כנטול הוא ואחר עמו (חולין נח:), ולפיכך כרך זה שהוסיפו בו נביאים וכתובים, הרי הוא כס"ת חסר, ולפיכך ירד מקדושת ס"ת (בית יוסף' סי' רפג).

יום שישי י"ז מנחם-אב ה'תש"פ

פרק שמיני

1) דיני פרשיות הסתומות והפתוחות; מניין הפרשיות הסתומות והפתוחות שבכל התורה; צורת כתיבת השירות.

א. פרשה פתוחה יש לה שתי צורות: אם גמר באמצע השיטה, מניח שאר השיטה פנוי, ומתחיל הפרשה שהיא פתוחה מתחלת השיטה השנייה. במה דברים אמורים? שנשאר מן השיטה רוח פשעור תשע אותיות; אבל אם לא נשאר אלא מעט, או אם גמר בסוף השיטה - מניח שיטה שנייה בלא כתב, ומתחיל הפרשה הפתוחה מתחלת שיטה השלישית.

ב. פרשה סתומה יש לה שלש צורות: אם גמר באמצע השיטה, מניח רוח פשעור², ומתחיל לכתב בסוף השיטה תבה אחת מתחלת הפרשה שהיא סתומה, עד שימצא הרוח באמצע. ואם לא נשאר מן השיטה כדי להניח הרוח פשעור ולכתב בסוף השיטה תבה אחת - יניח הכל פנוי, ויניח מעט רוח מראש שיטה שנייה, ויתחיל לכתב הפרשה הסתומה באמצע שיטה שנייה³. ואם גמר בסוף השיטה, מניח מתחלת שיטה שנייה פשעור הרוח, ומתחיל לכתב הסתומה באמצע השיטה⁴. נמצאת אומר, שפרשה פתוחה תחלתה בתחלת השיטה לעולם⁵, ופרשה סתומה תחלתה באמצע השיטה לעולם.

2) תשע אותיות. 3) ירושלמי (מגילה פרק א, הלכה ט) "פתוחה מכאן ומכאן (שהניח חלק בסוף השיטה הראשונה ובתחילת השיטה השנייה) - סתומה". 4) (שם) "פתוחה מראשה (שהניח חלק בראש השיטה) - סתומה". 5) (שם) "פתוחה מסופה (שהניח חלק בסוף השיטה הראשונה

- 1 והאדם ידע, זה ספר, ויחי שת, ויחי אנוש, ויחי
- 2 קינן, ויחי מהללאל, ויחי ירד, ויחי חנוך, ויחי
- 3 מתושלח, ויחי למך, ויחי נח - אחת עשרה פרשיות
- 4 אלו כלן סתומות. וירא ה', אלה תולדת נח - שתייהן
- 5 פתוחות. ויאמר אלהים לנח, וידבר אלהים אל נח,
- 6 ויאמר אלהים אל נח - שלשתן סתומות. ויהיו בני
- 7 נח, ואלה תולדת בני נח - שתייהן פתוחות. וינענע
- 8 לזר, ולשם ילד - שתייהן סתומות. ויהי כל הארץ
- 9 שפה אחת, אלה תולדת שם - שתייהן פתוחות.
- 10 וארפכשד חי, ושלח חי, ויחי עבר, ויחי פלג, ויחי
- 11 רעז, ויחי שרוג, ויחי נחור, ויחי תרח - כלן
- 12 סתומות, השמונה פרשיות. ויאמר ה' אל אברהם,
- 13 ויהי רעב, ויהי בימי אמרפל - שלשתן פתוחות.
- 14 אחר הדברים, ושרי אשת אברהם, ויהי אברהם, ויאמר
- 15 אלהים אל אברהם - ארבעתן סתומות. וירא אליו -
- 16 פתוחה. ויסע משם, וה' פקד את שרה - שתייהן
- 17 סתומות. ויהי בעת ההוא, ויהי אחר, ויהי אחרי
- 18 הדברים, ויהיו חיי שרה - ארבעתן פתוחות.
- 19 ואברהם זקן - סתומה. ויסף אברהם, ואלה תולדת
- 20 ישמעאל, ואלה תולדת יצחק, ויהי רעב - ארבעתן
- 21 פתוחות. ויהי עשו, ויהי פי זקן יצחק, ויצא יעקב
- 22 - שלשתן סתומות. וישלח יעקב - פתוחה. ויבא
- 23 יעקב, ותצא דינה - שתייהן סתומות. ויאמר אלהים,
- 24 וירא אלהים, ויהיו בני יעקב, ואלה תולדות עשו -
- 25 ארבעתן פתוחות. אלה בני שעיר - סתומה. ואלה
- 26 המלכים, וישב יעקב, ויהי בעת - שלשתן פתוחות.
- 27 ויוסף הורד מצרימה - סתומה. ויהי אחר הדברים,
- 28 ויהי מקץ - שתייהן פתוחות. ויגש אליו, ואלה
- 29 שמות, ואת יהודה - שלשתן סתומות. ויהי אחרי
- 30 הדברים, ויקרא יעקב, שמעון ולוי, יהודה, ויובל,
- 31 יששכר - כלן פתוחות, והן שש. דן, גד, מאשר,
- 32 נפתלי, בן פרת יוסף - חמשתן סתומות. בנימין -
- 33 פתוחה.
- 34 מנין הפתוחות - שלש וארבעים, והסתומות -
- 35 שמונה וארבעים. הכל תשעים ואחת.
- 36 ספר ואלה שמות
- 37 ויגם מלך חדש, וילך איש, ויהי בימים הרבים -
- 38 שלשתן פתוחות. ומשה היה רעה - סתומה. וילך
- 39 משה, ויאמר ה' אל אהרן - שתייהן פתוחות. וידבר
- 40 אלהים אל משה - סתומה. וידבר ה' אל משה,
- 41 וידבר ה' אל משה ואל אהרן - שתייהן פתוחות.
- 42 אלה ראשי בית אבתם, וידבר ה' אל משה - שתייהן
- 43 סתומות. ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך, ויאמר
- 44 ה' אל משה ואל אהרן - שתייהן פתוחות. ויאמר
- 45 ה' אל משה כבד לב פרעה, ויאמר ה' אל משה
- 46 אמר אל אהרן - שתייהן סתומות. ויאמר ה' אל

47 ימות - שתייהן סתומות. וידבר ד'אשה כי תזריע,
 48 וידבר ד'אדם כי יהיה, נגע צרעת, ובשר - ארבעתן
 49 פתוחות. או בשר - סתומה. ואיש או אשה -
 50 פתוחה. ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם, ואיש
 51 כי ימרט ראשו, והפגד - שלשתן סתומות. וידבר
 52 ד'זאת תהיה - פתוחה. ואם דל - סתומה. וידבר
 53 ד'כי תבאו, וידבר ד'דברו אל בני ישראל - שתייהן
 54 פתוחות. ואיש כי תצא - סתומה. ואשה כי תהיה
 55 - פתוחה. ואשה כי יזוב - סתומה. וידבר ד'אחרי
 56 מות, וידבר ד'דבר אל אהרן, וידבר ד'דבר אל בני
 57 ישראל - שלשתן פתוחות. איש איש, ערות אביו,
 58 ערות אשת אביו, ערות אחותו, ערות בת בנו, ערות
 59 בת אשתו, ערות אחות אביו, ערות אחות אמו, ערות
 60 אחי אביו, ערות בלתי, ערות אשת אחיו, ערות
 61 אשה ובתה - כלן סתומות, והן שנים עשרה. וידבר
 62 ד'דבר אל כל עדת, וכי תבאו אל - שתייהן
 63 פתוחות. וכי יגור - סתומה. וידבר ד'אשר יתן
 64 מזרעו, ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים -
 65 שתייהן פתוחות. והכהן הגדול, וידבר ד'דבר אל
 66 אהרן - שתייהן סתומות. וידבר ד'וינזרו, וידבר
 67 ד'דבר אל אהרן ואל בניו - שתייהן פתוחות. וידבר
 68 ד'שור או כשב או עז - סתומה. וידבר ד'דבר אל
 69 בני ישראל, אלה מועדי ה', וידבר ד'כי תבאו אל
 70 הארץ - שלשתן פתוחות. וספרתם לכם - סתומה.
 71 וידבר ד'בחדש השביעי - פתוחה. וידבר ד'אף
 72 בעשור - סתומה. וידבר ד'בחמשה עשר יום,
 73 וידבר ד'צו את בני ישראל, ולקחת סלת - שלשתן
 74 פתוחות. ויצא בן אשה - סתומה. וידבר ד'הוצא את
 75 המקלל, וידבר ד'בהר סיני - שתייהן פתוחות.
 76 וספרת לך, כי זמון אחיו, ואיש כי ימכר, וכי זמון
 77 אחיו, וכי זמון, וכי תשיג יד - כלן סתומות, והם
 78 שש. אם בחקתי, ואם לא תשמעו לי - שתייהן
 79 פתוחות. ואם בזאת - סתומה. וידבר ד'איש כי
 80 יפלא - פתוחה. ואם בהמה - סתומה.
 81 מגזן הפתוחות - שנים וחמשים, והסתומות - שש
 82 וארבעים. הכל - תשעים ושמונה.
 83 ספר במדבר סיני
 84 בני ראובן - סתומה. לבני שמעון, לבני גד, לבני
 85 יהודה, לבני יששכר, לבני זבולן, לבני יוסף, לבני
 86 מנשה, לבני בנימין, לבני דן, לבני אשר, בני
 87 נפתלי, אלה הפקדים, וידבר ד'אף את משה לוי,
 88 וידבר ד'איש על דגלו - כלן פתוחות, והן ארבע
 89 עשרה. דגל מחנה ראובן, ונסע אהל, דגל מחנה
 90 אפרים, דגל מחנה דן - ארבעתן סתומות. אלה
 91 פקודי, ואלה תולדות, וידבר ד'הקרב, וידבר
 92 ד'ואני, וידבר ד'פקד' - חמשתן פתוחות. ולקחת,

1 סתומות. ועשו את האפד - פתוחה. ועשית
 2 משבצת, ועשית חשן, ועשית את מעיל, ועשית
 3 ציצית, וזה הדבר, וזה אשר תעשה - כלן סתומות,
 4 והן שש. ועשית מזבח, וידבר ד'כי תשא, וידבר
 5 ד'ועשית כפור, וידבר ד'בשמים - ארבעתן
 6 פתוחות. ויאמר ד'קח לך סמים, וידבר ד'ראה
 7 קראתי - שתייהן סתומות. ויאמר ה' - פתוחה.
 8 ויתן אל משה - סתומה. וידבר ד'לך רד, ויפן
 9 וירד - שתייהן פתוחות. וידבר ד'לך עלה מזה -
 10 סתומה. ויאמר משה, ויאמר ה' אל משה, ויאמר
 11 ה' אל משה פסל, ויאמר ה' אל משה כתב -
 12 ארבעתן פתוחות. ויקהל משה - סתומה. ויאמר
 13 משה, ויאמר משה אל בני ישראל - שתייהן
 14 פתוחות. ויעשו כל חכם לב - סתומה. ויעש יריעת
 15 - פתוחה. ויעש את הקרשים - סתומה. ויעש
 16 בצלאל, ויעש את השלחן, ויעש את המנרה, ויעש
 17 את מזבח הקטרת - ארבעתן פתוחות. ויעש את
 18 מזבח העלה, ויעש את הכיור, ויעש את החצר,
 19 אלה פקודי, כל הזהב - חמשתן סתומות. ויעש את
 20 האפד - פתוחה. ויעשו את אבני - סתומה. ויעש
 21 את החשן, ויעש את מעיל - שתייהן פתוחות.
 22 ויעשו את הכתנת שש, ויעשו את ציצית, ותכל -
 23 שלשתן סתומות. ויביאו את המשכן, וידבר ד'ביום
 24 החדש - שתייהן פתוחות. ויהי בחדש הראשון,
 25 ויקח, ויתן את השלחן, וישם את המנרה, וישם
 26 את מזבח, וישם את מסך, וישם את הכיור, ויקם
 27 את החצר - כלן סתומות, והן שמונה. ויכס הענן
 28 - פתוחה.
 29 מגזן הפתוחות - תשע ושלשים, ומגזן הסתומות -
 30 חמש ותשעים. הכל - מאה ושלשים וארבע
 31 פראשיות.
 32 ספר ויקרא
 33 ואם מן הצאן - סתומה. ואם מן העוף - פתוחה.
 34 ונפש כי תקריב, וכי תקרב, ואם מנחה על המזבח,
 35 ואם מנחת מרחשת, ואם תקריב - חמשתן
 36 סתומות. ואם זבח, ואם מן הצאן, ואם עז, וידבר,
 37 ואם כל עדת, אשר נשיא, ואם נפש, ואם כבש,
 38 ונפש כי תחטא - כלן פתוחות, והן תשע. ואם לא
 39 תשיג, וידבר ה' - שתייהן סתומות. ואם נפש,
 40 וידבר ד'נפש¹⁶, וידבר וכו' - שלשתן פתוחות.
 41 וזאת תורת - סתומה. וידבר ד'זה קרבן, וידבר
 42 ד'דבר אל אהרן, וזאת תורת האשם, וזאת תורת
 43 זבח, וידבר ד'דבר אל בני ישראל המקריב, וידבר
 44 ד'קח את אהרן - כלן פתוחות, והן שש. ויהי ביום
 45 השמיני - סתומה. וידבר ה' אל אהרן, וידבר משה,
 46 וידבר ה' אל משה - שלשתן פתוחות. וזה לכם, וכי

1 ותקרבנה - שתיהן סתומות. ויאמר ד' כן בנות
2 צלפחד, ויאמר ד' עלה - שתיהן פתוחות. וידבר
3 משה - סתומה. וידבר ד' צו, וביום השבת,
4 ובראשי חדשיכם - שלשתן פתוחות. ובחדש
5 הראשון, וביום הבפורים - שתיהן סתומות.
6 ובחדש השביעי - פתוחה. ובששור, ובחמשה
7 עשר, וביום השני, וביום השלישי, וביום הרביעי,
8 וביום החמישי, וביום הששי, וביום השביעי, ביום
9 השמיני - כלן סתומות, והן שש. ביום השני, ביום
10 השלישי, ביום הרביעי, ביום החמישי, ביום
11 הששי, ביום השביעי, ביום השמיני, ביום
12 התשיעי, ביום העשירי, ביום עשתי עשר יום,
13 ביום שנים עשר יום, זאת חנכת, וידבר
14 ד' בעלתה, וידבר ד' קח את הלזים - כלן
15 פתוחות, והן ארבע עשרה. וידבר ד' זאת אשר
16 ללזים - סתומה. וידבר ד' ונעשו, וידבר ד' כי
17 יהיה טמא - שתיהן פתוחות. וביום הקים -
18 סתומה. וידבר ד' עשה לה, ויהי בשנה השנית -
19 שתיהן פתוחות. ויאמר משה לחכב, ויהי בנסע -
20 שתיהן סתומות. ויהי העם כמתאננים, ויאמר
21 ד' אספה לי, ויאמר ד' ה' תקצר, וידבר מרים
22 - ארבעתן פתוחות. ויאמר ה' פתאם - סתומה.
23 ויאמר ד' ואביה, וידבר ד' שלח לה, ויאמר ד' עד
24 אנה ינאצני, וידבר ד' עד מתי, וידבר ד' כי תבאו,
25 וידבר ד' בבאכם - פתוחות, והן שש. וכי תשגו,
26 ואם נפש אחת - שתיהן סתומות. ויהיו בני ישראל
27 במדבר - פתוחה. ויאמר ד' מות יומת - סתומה.
28 ויאמר ד' ונעשו להם, ויקח קרח - שתיהן פתוחות.
29 וידבר ד' ה' וידבר ד' העלו, וידבר ד' אמר אל
30 אלעזר - שלשתן סתומות. וילנו - פתוחה. וידבר
31 ד' הרמו - סתומה. וידבר ד' קח מאתם, ויאמר
32 ד' השב, ויאמרו בני ישראל - שלשתן פתוחות.
33 ויאמר ה' אל אהרן - סתומה. וידבר ה' אל אהרן
34 - פתוחה. ולבני לוי - סתומה. וידבר ד' ואל
35 הלזים, וידבר ד' זאת חקת, ויבאו בני ישראל,
36 וידבר ד' קח את המטה - ארבעתן פתוחות. ויאמר
37 ד' יען לא האמנתי, וישלח משה - שתיהן
38 סתומות. ויסעו מקדש - פתוחה. וישמע הכנעני -
39 סתומה. ויסעו מהר ההר - פתוחה. אז ישיר -
40 סתומה. וישלח ישראל - פתוחה. וירא בלק -
41 סתומה. וישב ישראל, וידבר ד' פינחס, וידבר
42 ד' צורר, ויאמר ה' - ארבעתן פתוחות. בני
43 שמעון, בני גד, בני יהודה, בני יששכר, בני זבולן,
44 בני יוסף, אלה בני אפרים, בני בנימן, אלה בני
45 דן, בני אשר, בני נפתלי - כלן סתומות, והן אחת
46 עשרה. וידבר ה' - פתוחה. ואלה פקודי הלוי,

מגזן הפתוחות - שמים ותשעים, והסתומות -
ששים ושש. הכל - מאה וחמשים ושמונה.

ספר אלה הדברים

1 ויאמר ה' אלי, וגנן ונעבר, וידבר ה', ויאמר ה'
2 אלי ראה, ואתחנן - חמשתן סתומות. ועתה
3 ישראל, כי תוליד בנים, אז יבדיל, ויקרא משה -
4 ארבעתן פתוחות. אנכי, לא תשא, שמור, כבוד, לא
5 תרצה, ולא תנאף, ולא תגנב, ולא תענה, ולא
6 תחמד, ולא תתאנה, את הדברים - כלן סתומות,
7 והן אחת עשרה. שמע ישראל - פתוחה. והיה כי
8 יביאך, לא תנסו, כי ישאלך בך, כי יביאך -
9 ארבעתן סתומות. והיה עקב - פתוחה. כי תאמר -
10 סתומה. כל המצוה, והיה אם שכח תשכח, שמע
11 ישראל, בעת ההוא, ועתה ישראל - חמשתן
12 פתוחות. כי הארץ, והיה אם שמע, כי אם שמר
13 תשמרון, ראה אנכי, והיה כי יביאך, כי ירחיב, כי
14 יכרית - כלן סתומות, והן שבע. כי יקום - פתוחה.
15 כי יסיתך, כי תשמע, בנים אתם, לא תאכל, את זה
16 תאכלו, כל צפור טהרה - כלן סתומות, והן שש.
17 עשר תעשר - פתוחה. מקצה שלש שנים, מקץ
18 שבע שנים, כי יהיה בך אביון, כי ימכר לך -
19 ארבעתן סתומות. כל הבכור, שמור את חדש -
20 שתיהן פתוחות. שבעה שבעת - סתומה. חג הספס
21 - פתוחה. שפטים ושטרים, לא תשע לך, לא
22 תזבח, כי ימצא בקרבך - ארבעתן סתומות. כי
23 יפלא - פתוחה. כי תבא, לא יהיה לפנהנים, וזה
24 יהיה, וכי יבא הלוי, כי אתה בא, כי יכרית - כלם
25 סתומות, והן שש. וכי יהיה איש - פתוחה. לא

1 ויאמר ד' פקד' - שתיהן סתומות. וידבר ד' קח,
2 וידבר ד' נשא, וידבר ד' אל תכריתו, וידבר
3 ד' נשא - ארבעתן פתוחות. בני מררי, ופקודי בני
4 גרשון - שתיהן סתומות. וידבר ד' צו, וידבר
5 ד' איש או אשה כי יעשו, וידבר ד' איש כי
6 תשטה, וידבר ד' איש או אשה כי יפלא, וידבר
7 ד' דבר אל אהרן - חמשתן פתוחות. יברכך, יאר,
8 ישא, ושמך, ויהי ביום פלות משה, ויהי המקריב
9 - כלן סתומות, והן שש. ביום השני, ביום
10 השלישי, ביום הרביעי, ביום החמישי, ביום
11 הששי, ביום השביעי, ביום השמיני, ביום
12 התשיעי, ביום העשירי, ביום עשתי עשר יום,
13 ביום שנים עשר יום, זאת חנכת, וידבר
14 ד' בעלתה, וידבר ד' קח את הלזים - כלן
15 פתוחות, והן ארבע עשרה. וידבר ד' זאת אשר
16 ללזים - סתומה. וידבר ד' ונעשו, וידבר ד' כי
17 יהיה טמא - שתיהן פתוחות. וביום הקים -
18 סתומה. וידבר ד' עשה לה, ויהי בשנה השנית -
19 שתיהן פתוחות. ויאמר משה לחכב, ויהי בנסע -
20 שתיהן סתומות. ויהי העם כמתאננים, ויאמר
21 ד' אספה לי, ויאמר ד' ה' תקצר, וידבר מרים
22 - ארבעתן פתוחות. ויאמר ה' פתאם - סתומה.
23 ויאמר ד' ואביה, וידבר ד' שלח לה, ויאמר ד' עד
24 אנה ינאצני, וידבר ד' עד מתי, וידבר ד' כי תבאו,
25 וידבר ד' בבאכם - פתוחות, והן שש. וכי תשגו,
26 ואם נפש אחת - שתיהן סתומות. ויהיו בני ישראל
27 במדבר - פתוחה. ויאמר ד' מות יומת - סתומה.
28 ויאמר ד' ונעשו להם, ויקח קרח - שתיהן פתוחות.
29 וידבר ד' ה' וידבר ד' העלו, וידבר ד' אמר אל
30 אלעזר - שלשתן סתומות. וילנו - פתוחה. וידבר
31 ד' הרמו - סתומה. וידבר ד' קח מאתם, ויאמר
32 ד' השב, ויאמרו בני ישראל - שלשתן פתוחות.
33 ויאמר ה' אל אהרן - סתומה. וידבר ה' אל אהרן
34 - פתוחה. ולבני לוי - סתומה. וידבר ד' ואל
35 הלזים, וידבר ד' זאת חקת, ויבאו בני ישראל,
36 וידבר ד' קח את המטה - ארבעתן פתוחות. ויאמר
37 ד' יען לא האמנתי, וישלח משה - שתיהן
38 סתומות. ויסעו מקדש - פתוחה. וישמע הכנעני -
39 סתומה. ויסעו מהר ההר - פתוחה. אז ישיר -
40 סתומה. וישלח ישראל - פתוחה. וירא בלק -
41 סתומה. וישב ישראל, וידבר ד' פינחס, וידבר
42 ד' צורר, ויאמר ה' - ארבעתן פתוחות. בני
43 שמעון, בני גד, בני יהודה, בני יששכר, בני זבולן,
44 בני יוסף, אלה בני אפרים, בני בנימן, אלה בני
45 דן, בני אשר, בני נפתלי - כלן סתומות, והן אחת
46 עשרה. וידבר ה' - פתוחה. ואלה פקודי הלוי,

יִמְצָאָהוּ, יִסְבְּכָנְהוּ, כְּנָשָׁר, יִפְרֹשׁ, ה', יִרְכְּבֵהוּ, 47
וַיִּנְקֵהוּ, חֲמָתָה, בְּיָדָהּ, וְדָם, שְׂמֹנֶת, וַיִּנְבֹּל, בְּתוֹעֵבָתָה, 48
אֱלֹהִים, לֹא, וּתְשַׁכַּח, מִפֶּעַס, אֲרָאָה, בָּנִים, כְּעֶסְוִי, 49
בְּגוֹי, וַתִּיקַד, וַתִּלְהַט, חֲצִי, וְקָטַב, עֵם, וַיִּמְחָדְרִים, 50
יֹנֵק, אֲשֶׁר־בִּיתָהּ, פֶּן, וְלֹא, וְאִין, יִבְיִנוּ, וְשָׁנִים, וְה', 51
וְאִי־בִינוּ, וּמִשְׁדָּמֹת, אֲשֶׁר־לָתָה, וְרֹאשׁ, חֲתוּם, לְעֵת, 52
וְחֹשׁ, וְעַל, וְאֶפֶס, צוּר, יִשְׁתָּה, יְהִי, וְאִין, מִחֲצִיתִי, 53
כִּי, אִם, אֲשִׁיב, אֲשֶׁפִּיר, מִדָּם, הִרְנִינוּ, וְנִקָּם. 54
כָּל אֱלֹהֵי הַתְּבוּת שֶׁבְּרָאשׁ. 55

(15) ואת הפרשה שבראש הספר לא הזכיר רבינו, וכן בראש שאר החומשים לא הזכירו פרשיותיהם הראשונות - מפני שהן תחילת הספר, אין למנותן לא כפתוחות ולא כסתומות (כסף משנה). (16) נפש כי תחטא (פרק ה, פסוק יד). (17) ובקצת ספרים וכן בחומשים שלפנינו מונים גם את: "ארור שוכב עם אשת אביו" לפרשה סתומה, אבל לפי ספרי הרמב"ם המוגהים אין זו לא פרשה פתוחה ולא סתומה, וכן החליט הכסף משנה. וראה ב"מנחת שי" לדברים שם. (18) של תשע אותיות. (19) כתב מכאן ומכאן וחקלק באמצע. (20) ראה מסכת סופרים (פרק י"ב, הלכה ח"ט). וכדאי להעיר שברמב"ם כתב יד התימנים כתוב כאן: "בשבע ושישים שיטות". (21) כנוסח כל ספרי הרמב"ם, אולם רבי מנחם לונזאנו בספרו "אור תורה" אומר: שראש השיטה: "ואילים", כי תיבה זו מובדלת מ"כרים", ודבוקה אל "בני בשן" וכן מפורש במסכת סופרים (פרק י"ב, הלכה ט), וכך מנהג סופרינו.

וְאֵלֵּי הֵן הַתְּבוּת שֶׁבְּרָאשׁ כָּל חֲצִי שִׁטָּה אַחֲרוֹנָה, 56
שֶׁהֵן בְּאֻמְצָע הַדָּף: 57

וְתִשְׁמַע, תִּזְלַל, וְכִרְכִּיבִים, הָבוּ, כִּי, צִדִּיק, דֹּר, עֵם, 58
הוּא, בִּינוּ, וְזִנְיָה, בְּהַפְרִידוֹ, לְמִסְפָּר, יַעֲקֹב, וּבִתְהוּ, 59
יִצְרָנְהוּ, עַל, יִשְׁאָהוּ, וְאִין, וַיֵּאכַל, וְשָׁמֶן, עֵם, עֵם, 60
וְשָׁמֶן, וַיִּטֵּשׁ, וְנִנְאָהוּ, וַיִּפְחוּ, חֲדָשִׁים, צוּר, וַיִּרָא, 61
וַיֹּאמֶר, כִּי, הֵם, וְאִנִּי, כִּי, וַתֵּאכַל, אֶסְפָּה, מְזִי, 62
וְשֵׁן, מַחוּץ, גַּם, אֲמַרְתִּי, לֹלֵלִי, פֶּן, כִּי, לוֹ, אֵיכָה, 63
אִם, כִּי, כִּי, עֲנִבְמוּ, חֲמַת, הָלֵא, לִי, כִּי, כִּי, כִּי, 64
וְאֹמֶר, אֲשֶׁר, יָקוּמוּ, רָאוּ, אִנִּי, וְאִין, וְאֲמַרְתִּי, 65
וְתֵאחֲזִי, וְלִמְשָׁנָי, וְחִרְבִּי, מֵרָאשׁ, כִּי, וְכִפֵּר. 66
שִׁירַת הַיָּם כֹּתֵבִין אוֹתָהּ בְּשָׁלִשִׁים שִׁיטוֹת²². 67

שִׁטָּה רֵאשׁוֹנָה כְּדִרְכָּהּ, וּשְׁאָר הַשִּׁיטוֹת - אַחַת 68
מִנִּיחִין בְּאֻמְצָעָה רֵוַח²³ אֶחָד, וְאַחַת מִנִּיחִין הָרוּחַ 69
בְּשֵׁנִי מְקוֹמוֹת בְּאֻמְצָעָה²⁴, עַד שֶׁתִּמְצָא הַשִּׁיטָה 70
חִלּוּקָה לְשָׁלֹשׁ, וְנִמְצָא רֵוַח²⁵ כְּנִגְדַּת הַכְּתָב²⁶, וּכְתָב 71
כְּנִגְדַּת הָרוּחַ. 72

(22) מסכת סופרים (פרק י"ב, הלכה י"א). ושם (הלכה י) מנו גם את "שירת דבורה" (שופטים פרק ה), שהיא נכתבת כצורת "שירת הים". (23) כשיעור תשע אותיות. והסדר האמור כאן לא דווקא, כי למעשה השורה הראשונה יש לה שני רווחים, והשנייה - רווח אחד, כצורת השירה שלפנינו. אמנם יש דפוסי רמב"ם (אמ"ד ועוד) שהשורה

1 תְּסִיג, לֹא יָקוּם עַד, כִּי תִצָּא לְמַלְחָמָה, כִּי תִקְרַב
2 אֶל עִיר, כִּי תִצּוּר אֶל עִיר - חֲמִשָּׁתֵּן סְתוּמוֹת. כִּי
3 יִמְצָא חָלָל - פְּתוּחָה. כִּי תִצָּא לְמַלְחָמָה, כִּי תִהְיֶינָּה
4 לְאִישׁ, כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ, וְכִי יִהְיֶה כְּאִישׁ, לֹא תִרְאֶה
5 אֶת שׁוֹר, לֹא תִרְאֶה אֶת חֲמוֹר, לֹא יִהְיֶה כְּלִי גִבּוֹר
6 - כָּלֵן סְתוּמוֹת, וְהֵן שָׁבַע. כִּי יִקְרָא - פְּתוּחָה. כִּי
7 תִבְנֶה, לֹא תִחְרֹשׁ, גְּדָלִים, כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה, וְאִם
8 אֲמַת הִיָּה, כִּי יִמְצָא אִישׁ, כִּי יִהְיֶה נֹעֲרָה כְּתוּלָה,
9 וְאִם בְּשָׂדֶה יִמְצָא, כִּי יִמְצָא, לֹא יִקַּח אִישׁ, לֹא יִבֹּא
10 כְּצוּעַ, לֹא יִבֹּא מִמְּזוֹר, לֹא יִבֹּא עֲמוּנִי, לֹא תִתְעַב
11 אֲדָמִי, כִּי תִצָּא מִחֲנָה, לֹא תִסְגִּיר, לֹא תִהְיֶה קִדְשָׁה,
12 לֹא תִשְׁיֶה, כִּי תִדֹּר נָדָר, כִּי תִבֹּא בְּכָרֶם, כִּי תִבֹּא
13 בְּקִמָּת, כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה, כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה
14 חֲדָשָׁה, כִּי יִמְצָא, הַשָּׁמֶר בְּנֹעֶה הַצִּרְעָתָה, כִּי תִשָּׂה
15 בְּרִעָה, לֹא תִעַשֶׂק שְׂכִיר עֲנִי, לֹא יוֹמְתוּ אֲבוֹת, לֹא
16 תִטָּה, כִּי תִקְצֹר, כִּי תִחַבֵּט, כִּי יִהְיֶה רִיב, כִּי יִשְׁכּוּ
17 אֲחִים, כִּי יִנְצוּ אֲנָשִׁים, לֹא יִהְיֶה לָהֶם בְּכִיסָף - כָּלֵן
18 סְתוּמוֹת, וְהֵן חֲמֵשׁ וּשְׁלִשִׁים. וְזָכוּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה,
19 וְהִיָּה כִּי תִבּוֹא - שְׁתִּיחֶיךָ פְּתוּחוֹת. כִּי תִכְלֶה לַעֲשׂוֹר,
20 הַיּוֹם הַזֶּה - שְׁתִּיחֶיךָ סְתוּמוֹת. וְיִצְּרוּ מִשָּׁה וְזִקְנִי
21 יִשְׂרָאֵל - פְּתוּחָה. וַיִּדְבֹּר מִשָּׁה, וְיִצְּרוּ מִשָּׁה אֶת הָעָם,
22 אֲרוּר הָאִישׁ, אֲרוּר מַקְלָה, אֲרוּר מְסִיג, אֲרוּר
23 מְשֻׁגָּה, אֲרוּר מָטָה, אֲרוּר¹⁷ שֹׁכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה,
24 אֲרוּר שֹׁכֵב עִם אֶחָתוֹ, אֲרוּר שֹׁכֵב עִם חֲתָנָתוֹ, אֲרוּר
25 מְבָה, אֲרוּר לִקַּח שָׁחַד, אֲרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקָּם - כָּלֵן
26 סְתוּמוֹת, וְהֵן שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. וְהִיָּה אִם שָׁמוּעַ, וְהִיָּה
27 אִם לֹא תִשְׁמַע - שְׁתִּיחֶיךָ פְּתוּחוֹת. אֲלֵה דְבָרֵי הַבְּרִית
28 - סְתוּמָה. וַיִּקְרָא מִשָּׁה, אֲתָם נִצְבִּים - שְׁתִּיחֶיךָ
29 פְּתוּחוֹת. וְהִיָּה כִי יִבֹּאוּ, כִּי הַמְצוּהָ, רָאָה נִתְתִּי -
30 שְׁלִשְׁתֵּן סְתוּמוֹת. וַיִּלְךָ מִשָּׁה - פְּתוּחָה. וַיִּקְרָא מִשָּׁה
31 - סְתוּמָה. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מִשָּׁה הֵן, הֶאֱזִינוּ הַשָּׁמַיִם,
32 וַיִּבֹּא מִשָּׁה, וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מִשָּׁה בְּעֵצָם, וְזֹאת הַבְּרִיכָה
33 - חֲמִשָּׁתֵּן פְּתוּחוֹת. וְזֹאת לִיהוּדָה - סְתוּמָה. וְלִלְוִי
34 - פְּתוּחָה. לְבִנְיָמִן, וְלִיוֹסֵף, וְלִזְבוּלֹן, וְלִגָּד, וְלָדָן,
35 וְלֹאֲשֶׁר, וַיַּעַל מִשָּׁה - כָּלֵן סְתוּמוֹת, וְהֵן שָׁבַע.

36 מִנֵּי הַפְּתוּחוֹת שֶׁל סֵפֶר זֶה - שְׁלִשִׁים וָאַרְבַּע,
37 וְהַסְתוּמוֹת - מֵאָה וְעֶשְׂרִים וָאַרְבַּע. הֵפֶל - מֵאָה
38 וְחֲמִשִּׁים וְשִׁמוֹנֶה. מִנֵּי הַפְּתוּחוֹת שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה -
39 מֵאָתִים וְתִשְׁעִים, וּמִנֵּי הַסְתוּמוֹת - שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
40 וְשִׁבְעִים וְתִשְׁעִים. הֵפֶל - שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשָׁלִשִׁים וְתִשְׁעִים.
41 צוּרַת שִׁירַת הַיָּם וְהַיָּם: כָּל שִׁיטָּה וְשִׁיטָּה יֵשׁ בְּאֻמְצָע
42 רֵוַח אֶחָד¹⁸ כְּצוּרַת הַפְּרָשָׁה הַסְתוּמָה¹⁹, וְנִמְצָא כָּל
43 שִׁיטָּה חִלּוּקָה לְשִׁתִּים. וְכֹתֵבִין אוֹתָהּ בְּשִׁבְעִים²⁰
44 שִׁיטוֹת. וְאֵלֵּי הֵן הַתְּבוּת שֶׁבְּרָאשׁ כָּל שִׁיטָּה וְשִׁיטָּה:
45 הַיָּם, וְעִירָה, בְּשָׁעִירִים, כִּי, הַצּוּר, אֶל, שְׁחַת,
46 הִלָּה, הָלוּא, זָכַר, שְׁאֵל, בְּהִנְחָל, יִצָּב, כִּי,

קמד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ז מנחם-אב - ספר אהבה - הלכות ספר תורה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

(1) מידת ספר התורה; מניין הדפים שבכל יריעה; ספר תורה שנקרע מה דינו.

א. אֵין עוֹשִׂין סֵפֶר-תּוֹרָה, לֹא אֶרְפוּ יוֹתֵר עַל הַקֶּפֶס²,
וְלֹא הַקֶּפֶס יוֹתֵר עַל אֶרְפוּ. וְכִמָּה הוּא אֶרְפוּ? בְּגוּל³
- שֵׁשֶׁה טַפָּחִים, שָׁהֶם אֶרְבַּע וְעֶשְׂרִים אֶצְבָּעוֹת בְּרֹחַב
הַגּוּל⁴ שֶׁל יָד; וּבְקָלָף⁵ - אוּ פָחוֹת⁶ אוּ יוֹתֵר⁷, וְהוּא,
שֶׁיֵּהָא אֶרְפוּ כִּהְקֵפוּ. וְכֵן אִם עָשָׂה בְּגוּל פָּחוֹת
מִשֵּׁשֶׁה טַפָּחִים וּמַעֲט⁸ אֶת הַפֶּתֶב, אוּ יוֹתֵר עַל שֵׁשֶׁה
וְהִרְחִיב בַּפֶּתֶב, עַד שֶׁיֵּהָיֶה אֶרְפוּ כִּהְקֵפוּ - הָרִי זֶה
כַּמְצוּהוּ.

(2) צריך לצמצם הכתב לפי עובי הקלפים, לכשיגמור יהא
חוט המקיף את עוביו כמדת ארכו (בבא-בבא יד. וברש"י).
(3) שהוא עב (שלא חילקוהו לשנים, כמבואר לעיל פ"א
ה"י), והקיפו גדול. (4) הוא הבהון, ושיעורו המדויק
מפורש בסמוך ה"ט. (5) שהוא דק ואין הקיפו גדול.
(6) אם הכתב דק. (7) אם הכתב רחב וארוך. (8) שכתב
אותיות זעירות ודקות, ולא עלה הקיפו לששה טפחים.

ב. שְׁעוֹר הַגְּלִיזוֹן⁹ מִלְמָטָה - אֶרְבַּע אֶצְבָּעוֹת,
וְלִמְעָלָה - שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, וּבֵין דָּף¹⁰ לְדָף - שְׁתֵּי
אֶצְבָּעוֹת¹¹. לְפִיכָף צָרִיף שְׁנֵינִים בְּתַחֲלַת כָּל יְרִיעָה
וּבִסּוּפָה רֹחַב אֶצְבַּע אַחַת, וּכְדֵי תְּפִירָה¹²; שְׁנַמְצָא,
כְּשִׁיתְּפֹר הַיְרִיעָה, יֵהִי בֵין כָּל דָּף וְדָף בְּכָל הַסֵּפֶר
כָּלוּ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת. וְיֵצִיחַ מִן הָעוֹר¹³ בְּתַחֲלַת הַסֵּפֶר
וּבִסּוּפוֹ - כְּדֵי לְגַלֵּל עַל הָעֵמּוּד¹⁴. וְכָל הַשְּׁעוֹרִין
הָאֵלּוּ לְמַצּוֹה. וְאִם חָסַר אוּ הוֹתֵיר - לֹא פָּסֵל¹⁵.

(9) החלק החלק המקיף את הכתב. (10) עמוד.
(11) מנחות ל, ע"א. (12) מקום חיבור שתי היריעות
בתפירה. (13) שם כולל לגויל ולקלף. (14) שעושה לספר
שני עמודים של עץ אחד בתחילתו ואחד בסופו, כמבואר
בסמוך ה"יד. (15) שהרי רב הונא כתב שבעים ספרי תורה,
ולא נזדמן לו ארכו כהקיפו אלא באחד (ב"ב יד.), ואין
להניח שכולם פסולים היו (כסף-משנה).

ג. פִּיצֵד יתְּכּוֹן אָדָם, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה הַסֵּפֶר שֶׁיֵּהָיֶה אֶרְפוּ
כִּהְקֵפוּ? מִתְּחִיל וּמִרְבַּע הָעוֹרוֹת¹⁶ בְּשׁוּרָה¹⁷, וְעוֹשֶׂה
רֹחַב כָּל עוֹר מֵהֵן שֵׁשֶׁה טַפָּחִים¹⁸ - קָצֵב¹⁹ אֶחָד לְכָל
אֶחָד. וְאַחֲרֵי-כֵן גּוֹלֵל הָעוֹרוֹת בְּשׁוּרָה, וְעוֹשֶׂה מֵהֵן
כָּרוֹךְ אֶחָד מֵהֶדֶק יָפָה יָפָה²⁰, וּמוֹסִיף בְּעוֹרוֹת וּמֵהֶדֶק,
עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקָּף הַכָּרוֹךְ שֵׁשֶׁה טַפָּחִים, שֶׁהוּא רֹחַב
הָעוֹר²¹, וּמוֹדֵד כְּחוֹט שֶׁל שְׁנֵי²², שֶׁיִּקְיפוּ עַל הַכָּרוֹךְ.

(16) המוכנים לכתובת הספר. (17) שתהיה מדת רוחב
היריעות שוה אחת לחברתה, אבל אם אין מדת האורך של
כל עור שוה לחבירו - אין קפידא, ובלבד שיזכור בעל-פה
מדת אורכם, כדי שידע לצרף מדת אורך כל הכרך. ראה
במוספנו "תשובות רבינו". (18) שרוחב העור הוא קומת
הספר, ששיעורו ששה טפחים כאמור לעיל. (19) מדה.

1 הראשונה יש בה רווח אחד, אולם כבר כתב הרב מנחם די
2 לונזאנו בספרו "אור תורה": אל תשית ליבך לצורה שבספרי
3 הרמב"ם הנדפסים, כי היא [=כנראה] משובשת, ואינה
4 הצורה שכתב הרמב"ם בספרו אך המדפים [=כנראה טעה],
בדאה מליכו". (24) אותו שיעור הרווח מחלקים לשניים.
(25) של השיטה העליונה. (26) של השיטה תחתיה, וזהו
שאמרו (מגילה דף טז עמוד ב): "אריח על גבי לבינה
ולבינה על גבי אריח".

זֶזוּ הִיא צוּרְתָה:

5 אִזְּזוּ יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
7 לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָאָה גָאָה
8 וְרָכְבוּ רָמָה בָּיָם: עֲזִי וְחִמָּתִי יְהִי וְיִהְיֶה לִּי
9 לְשִׁשְׁעָה זֶה אֵלִי וְאֶנְהוּ
10 אֲבִי וְאַרְמָנִי: יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה
11 שְׁמוֹ: מִרְבַּבַת פָּרָעָה וְחִילוֹ יְרַחֵם בָּיָם וּמִבְּחַר
12 שְׁלִשְׁוֹ טַבְעוֹ בָּיָם קוֹף: תַּהֲמֹת וּכְסִימוֹ יִדְרוּ בְּמַצּוֹלֹת כְּמוֹ
13 אֲבִין: יִמְיָן יְהוָה נֶאֱדָרִי בְּכַח יִמְיָן
14 יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב: וְכָרַב גְּאוֹנֵךְ תִּהְרַם
15 כְּמִיד תִּשְׁלַח חֲרֹנֶךְ וַאֲכַלְמוּ בְּקֶשֶׁת: וּבְכֹרִית
16 אֲפִיד נִעְרְמוּ מִיָּם נִצְבוּ כְּמוֹ גֵּר
17 גּוֹלִים קָפְאוּ תַּהֲמֹת בְּלֵב יָם: אָמַר
18 אוֹיֵב אֲרֹדְךָ אֲשִׁיחַ אֲרִיק חֲרָבִי תוֹרִישְׁמוֹ יְדִי: וְשִׁפְתִּי
20 כְּרוֹחֶךְ כְּסָמוֹ יָם צִלְלוּ כְּעוֹפֹתַת בְּמִים
21 אֲדִירִים: כִּי כְמַכָּה בָּאֵלִם יְהוָה כִּי
22 כְּמַכָּה נֶאֱדָר בְּקֶשֶׁת נוֹרָא תַּהֲלֹת עֲשֶׂה
23 פֶּלֶא: נִסִּיתִי יִמְיָן תִּבְלָעְמוֹ אֲרִיץ: נְחִית
24 כְּהַסְדֵּךְ עִם זֶה גְּאֻלָּתִי נִהַלְתָּ כְּעוֹד אֵל נוֹה
25 קִרְשֵׁךְ: שְׁמַעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן חִיל
26 אַחֲזוּ יִשְׂבֵּי פִלְשֶׁת: אִזְּזוּ מוֹאָב וְאַחֲזוּ רָעַד
27 אֲדוֹם תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אִימָתָה
28 כָּל יִשְׂבֵּי כְנָעַן: בְּגוֹל וְזוֹעֵךְ יִדְמוּ בָּאֵבָן
29 וּפְחַר עֲבַר עָמָד יְהוָה
30 עֲבַר עָמָד יְהוָה תִּבְאֲמוּ וְתִשְׁמְעוּ בְּהַר נִחְלָתְךָ
31 קְנִיחָה: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כִּי
32 לְשִׁבְתְּךָ פָּעִלְתָּ יְהוָה מִקְדָּשׁ אֲדִי כוֹנֵן
33 יְדִיד: יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כִּי
34 כָּא סוֹם פָּרָעָה בְּרָכְבוּ וּבִפְרָשָׁיו בָּיָם וְיִשְׂבֵּי יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת כִּי
35 הָיָם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בְּבִשְׁשָׁה בְּתוֹךְ הָיָם:
36 כָּל. הַתּוֹרָה. בְּלָה - בֵּין בְּשִׁירוֹת, בֵּין בְּשִׁאֵר הַפֶּתֶב
37 - יתְּכּוֹן שֶׁתֵּהָיֶה אוֹת סְמוּכָה לְחִבְרָתָה בְּיוֹתֵר, וְלֹא
38 תִּדְבֹּק בָּהּ, וְלֹא תִתְרַחַק מִמֶּנָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִתְרַאֶה
39 הַתִּבָּה כְּשֶׁתִּי תָבוֹת; אֲלֹא יֵהִי בֵין אוֹת לְאוֹת כְּחוֹט
40 הַשְּׁעָרָה. וְאִם הִרְחִיק אוֹת מֵאוֹת, כְּדֵי שֶׁתִּרְאֶה הַתִּבָּה
41 כְּשֶׁתִּי תָבוֹת לְתִינוּךְ שְׁאִינוֹ רִגְלִי - הָרִי זֶה פָּסוּל עַד
42 שִׁיתְּקוֹן.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ז מנחם-אב - ספר אהבה - הלכות ספר תורה קמה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

התימנים, הנוסח: "ויבדוק בדרך אחר, וכן בדרך אחר דף עד שיבוא" וכו'. (36) שיהיה כתב התורה ומנין הדפים שוים כאחד. (37) כאן התחלת ההלכה לפי דפוס ונציא ש"י, וכן לפי הפוסקים שברמב"ם כתי".

ז. ומחלק כל עור ועור דפין דפין בשרטוט, כפי רחב הדף שפדק בו ועלה בחדשיו. וכשישאר בעור שלש אצבעות או ארבע יותר על הדף האחרונה שפיריעה³⁸, יניח ממנו רחב אצבע וכדי תפירה³⁹, ויקץ השאר. ואל יחוש⁴⁰ שפאחרונה יתוסף עורות אחרות על הכרך שגלל כנגד כל התוספות שקוצץ מקל עור ועור, ואינו צריך לחשב דבר זה, שהכתב מושכו לפי מנין הדפין⁴¹.

(38) ואין הוא ראוי לכתוב עליו מחמת קיצורו, לעומת הדפים האחרים שרחבים ממנו, או שהוא הדף התשיעי ליריעה, שאין עושים היריעה יתר על שמונה דפים, כמבואר בסמוך ה"ב. (39) כמבואר לעיל ה"ב. (40) ידאג. (41) לפי רוחב הכתב, כן מנין הדפים שקצב לו מתחילה.

ח. וכן הרוצה לעשות רחב⁴² הספר יותר מששה⁴³ או פחות מששה - על הדרך הזה הוא מחשב⁴⁴, ויצא ארפו כהקפו בלא פחות ולא יותר; והוא, שלא יטעה בחדשיו.

(42) הוא אורך הספר שהוא רוחב העור. (43) טפחים. (44) להתאים מנין הדפים למדת הכתב, כדי שיעלה לו ארכו כהקיפו.

ט. רחב הגודל האמור בכל השעורין האלו ובשאר שעורי תורה⁴⁵ כלה, הוא אצבע⁴⁶ הבינוני⁴⁷. וכבר דקדקנו בשעורו, ומצאנוהו רחב שבע שעורות בינוניות, זו בצד זו בדחק, והן פאריך שתי שעורות ברוח. וכל טפח האמור בכל מקום הוא ארבע אצבעות⁴⁸ מזו. וכל אמה - ששה טפחים⁴⁹.

(45) כגון שיעור אורך הציצית האמור לקמן הל' ציצית פ"א ה"ו, וכן רוחב הציץ שבראש כהן-גדול שהיה רחב שתי אצבעות (הל' כלי המקדש פ"ט, ה"א) וראה לעיל הל' תפילה פ"ט, ה"ד. (46) כנוסח הגהות "בן אריה", ובדפוס"א הנוסח משובש. (47) של אדם בינוני. (48) מנחות מא, ע"ב. (49) שם, צח, ע"א.

י. ספר-תורה שכתבתי אני - רחב כל דף ודף מדפיו ארבע אצבעות. ושירת הים ושירת 'האזינו', רחב כל דף משתייהן שש אצבעות⁵⁰. ומנין השיטין שפכל דף ודף - אחת וחמשים. ומנין הדפין של כל הספר - מאתים וששה ועשרים דף. וארך כל הספר - אלף ושלש מאות וששים ושש אצבעות⁵¹ בקרוב.

(50) שיש ריוח כשיעור תשע אותיות באמצע כל שיטה שלהן, כמבואר לעיל סוף פ"ח.

(20) שלא ירחיב האויר שבתוכו את מדת הקיפו. (21) והוא גם אורך הספר. (22) צבוע צבע אדום, כלשון הכתוב (יהושע ב, יח), וברמב"ם כתי"י שהיה לפני בעל 'תוספות' יום טוב' לא היה כתוב "שני". ראה 'דברי חמודות' להל' ספר-תורה אות כ"ח, ובתשובות רבינו שב"מסופנו" כתוב "חוט של משי שזור".

ד. ואחר-כך יעשה קנה²³ שוה, יהיה ארפה ארבעים או חמשים אצבעות, ויחלק אצבע מהן בקנה לשנים ולשלשה ולארבעה חלקים, כדי שידע בו שעור חצי אצבע ורביע אצבע, וכיוצא בזה החלק; וימדד כל עור בקנה זו, עד שידע כמה אצבעות יש בכל עור, עד²⁴ שידע כמה אצבעות בארך כל הכרך.

(23) בכל כתיב-יד התימנים, וכן ברמב"ם דפוס רומי (ר"מ), כתוב "כנה". ופירושה: אמה שמסרגלים בה הספרים ('הערוך'), ונוכרת במשנה (כלים פ"ב, מ"ח). (24) ובכתי"י התימנים כתוב: כדי שידע.

ה. ואחר-כך לוקח עורות אחרות, שנים או שלשה, לבדק בהן שעור²⁵ הכתב, וכותב בהן דף אחד. ודבר ידוע, שארך הדף²⁶ שבע עשרה אצבעות, לפי שהוא מניח גליון, למעלה שלש ולמטה ארבע²⁷. אבל רחב הדף הוא לפי הכתב, אם דקה אם עבה²⁸; וכן מנין²⁹ השיטות שפדק יבואו לפי הכתב, לפי שפין שיטה ושיטה כמלא שיטה³⁰.

(25) עביו וארכו. (26) הכתיבה שעל הדף. (27) וביחד הם עשרים וארבע אצבעות שהן אורך הספר. (28) שהרי כל שיטה יש בארכה שלשים אותיות, כמבואר לעיל (פ"ז, ה"ה). (29) שהן לא פחות מארבעים ושמונה, ולא יותר על ששים, כמבואר לעיל (פ"ז ה"ה). (30) נמצא שאם הכתב עבה, גם הריוח שבין השיטות גדול.

ו. ואחר שכתב הדף שפדק בו לפי מה שירצה - ימדד רחב הדף באצבעות הקנה, ויוסיף על רחב הדף שתי אצבעות שפין דף ודף, ויחשב כמה דפין יבואו בכרך שגלל מאותו הכתב שפדק בו, וידע חשבון הדפין, ויראה כמה נכתב בדרך זה שפדק בו מן התורה כלה, ומשער לפי הספר שהוא כותב³¹ ממנו, ומחשב, אם עלתה לו כל התורה לפי מנין הדפין מזה³² הכתב שכותב בו בכרך - מוטב. ואם הוציא החשבון, שהדפין יותר מן התורה³³ - ירחיב בכתב עד שיתמעט מנין הדפין, ויבדק בדרך אחר³⁴. ואם הוציא החשבון, שהתורה יתר מן הדפין, ימעט הכתב עד שירבה במנין הדפין, ויבדק בדרך אחר³⁵ דף, עד שיבוא החשבון אחד³⁶, למאחר שידע רחב הדף ושעור הכתב מתחיל באותו הכרך.

(31) מעתיק. (32) ובכתי"י התימנים, הנוסח: "זה הוא הכתב שכותב בו בכרך, ואם הוציא" וכו'. (33) שיש עודף בדפים על הכתב. (34) שכתבתו עבה יותר. (35) ובכתי"י

בגידין, או בגידי בהמה טמאה, פסול⁵⁷, עד שיתירה¹⁹
ויתחזר ויתפר בהלכה.²⁰

(55) ראה לעיל פ"ג, ה"ט. (56) מכות יא, ע"א: נאמר בתפילין "למען תהיה תורת ה' בפיך" הוקשה כל התורה לתפילין, מה תפילין הלכה למשה מסיני לתפרן בגידין, אף כל לתפרה בגידין. (57) כשם שתפילין נפסלות ע"י כך. וכן אמרו (מגילה יט.): "מגילה נקראת ספר שאם תפרה בחיטי פשתן - פסולה".

יד. בשתופרין כל היריעות, אין תופרין כל היריעה²¹
כלה מתחלתה ועד סופה, אלא מניח מעט מלמעלה²²
ומעט מלמטה בלא תפירה, כדי שלא תקרע היריעה²³
באמצעה כשיגלל אותה⁵⁸. ועושה לו שני עצמודים²⁴
של עץ, אחד בתחלתו ואחד בסופו⁵⁹; ותופר העור²⁵
ששיר בתחלתו ובסוף על העצמודים בגידים, כדי²⁶
שיהא נגלל עליהם; וירחיק בין העצמודים והתקב²⁷
שביד.²⁸

(58) שם, ע"ב. (59) בבא-בטרא יד, ע"א.

טו. ספר-תורה שנקרעה בו יריעה - בתוך שתי²⁹
שיטות⁶⁰, תפר; בתוך שלש, לא תפר⁶¹. במה³⁰
דברים אמורים? ביטון, שאין עפצו נכר⁶²; אבל אם³¹
נכר הגויל שהוא עפוצ, תופר, ואפלו קרע הפא³²
בתוך שלש⁶³. וכן בין כל דף ודף⁶⁴ ובין תבה לתבה³³
תפר⁶⁵. וכל הקרעים, אין תופרין אותן אלא בגידין³⁴
שתופרין בהן היריעות זו לזו. ובכל הקרעים יזהר,³⁵
שלא תחסר אות אחת או תשתנה צורתה.³⁶

(60) שנכנס הקרע בשתי שיטות בתוך הכתב בין אות לאות.
(61) אלא יסלק את היריעה וגונזה, שגנאי הוא לתפור קרע גדול כזה, ואין זה ספר מהודר (מנחות לא:). (62) שכל קלף מעובד בעפצים (פרי האלון) המכוצים את העור ומחזקים אותו, כמבואר לעיל פ"א ה"ו, והואיל וקלף זה ישן כל-כך שאין עפצו ניכר, הקריעה בו מגונה יותר שנראה שהיא מחמת רקבון (כסף-משנה בשם הריב"ש).
(63) מנחות, שם. (64) אם נכנס הקרע בין דף לדף כנגד הכתב, שאילו היה בכתב בתוך הכתב, שלש שיטין.
(65) ואינו יכול לקרוא בו בלא תפירה, אע"פ שאין הקרע עובר בתוך הכתב שבין אות לאות (מנחות שם, וכגירסת ר"ף המוסיף שם: "בין תיבה לתיבה"). ושם נסתפקו אם צריך תפירה, ולא פשטוה, ופסק רבינו לחומרא, משום חומר קדושת ס"ת.

פרק עשירי

(1) עשרים דברים הפוסלים ספר תורה מקדושתו; איך נוהגים בקדושת ספר תורה ולאיהו דבר מותר למכור; דיני תשמישי ספר תורה כגון תיק ומטפחת וכיוצא בהם; הזהירות בכבוד ספר תורה.

א. נמצאת למד שעשרים דברים הן, שפכל אחד³⁷
מהן פוסל ספר-תורה². ואם נעשה בו אחד מהן,³⁸

יא. אלו השש אצבעות היתרות בחשבון⁵¹ - לגליון¹
שבתחלת הספר וסופו⁵². והעורות שכתבנו בהם -
עורות אילים. ובזמן שתקצה לכתב על-פי המדות³
האלו או קרוב להם מעט - הן חסר דף אחד או⁴
שנים או שלשה, או יתר דף או שנים או שלש -
לא תיגע ולא תהא צריך לחשבון, אלא מיד יבוא⁵
לך ארפו בהקפוא⁵³.⁶

(51) שהרי כל דף יש בו שש אצבעות (עם רוחב שתי אצבעות שבין דף לדף), ומאתים ועשרים וששה דפים כפול שש, יעלו אלף ושלש מאות וחמשים ושש אצבעות. הוסף עליהן רוחב ארבע אצבעות שבדפי ה"שירות" שהן רחבות משאר הדפים, יעלו לך אלף ושלש מאות וששים, ונמצאו יתירות בחשבון שש אצבעות. (52) וב'הגהות מיימוניות' שאלו: הלא אין כאן עודף אלא ארבע אצבעות בלבד? שהרי שירת "האזינו" נכתבת בשבעים שיטות כמבואר לעיל פ"ח, מלבד שש שיטות שלפניה וחמש לאחריה, כמבואר לעיל פ"ז ה"י, ואם כן היתה תופסת שני דפים (שהרי אין כותבין יותר מששים שיטות לדף), והיה צריך להרחיב שני דפים בשבילה, באופן שהדפים אכלו עוד שתי אצבעות, ולא נשארו אלא ארבע אצבעות בלבד. והגאון מהר"ם מפדובה זצ"ל השיב על השגה זו: כי רוחב הדפים שאמרנו שהוא עולה לשש אצבעות עם שתי האצבעות חלק שבין דף לדף, אינו אלא בשאר הדפים שבתורה, אבל לא בדף הראשון ובדף האחרון שבתורה שאין דף לפניהם ולאחריהם, נמצא שנשאר עודף של שש אצבעות רוחב, תן אותו לגליון שבתחילת הספר ושסופו, שלש מכאן ושלש מכאן, ורבינו משה אמת ותורתו אמת ('דברי חמודות' לרא"ש הל' ס"ח). ובמוספנו "תשובות רבינו" תמצא שרבינו מנה שש אצבעות עודף לרוחב דפי ה"שירות" ולא נעלמה ממנו הערת ה'הגהות מיימוניות'. (53) וב'מעשה רוקח' נאמר: הרוצה לכרין אורך הספר כהקיפו, ישאיר בכל יריעה הגליון שלמטה יותר מן השיעור הראוי, ובסוף כשגמר הספר ותפרו, ימצא ארכו יותר מהקיפו ע"י הגליון הארוך מלמטה, ואז יחתוך מן הגליון שלמטה בכל היריעות בשוה עד שיצא לו ארכו כהקיפו, ובזה ילך לבטח דרכו.

יב. אין עושין ביריעה פחות משלשה דפין, ולא⁸
יתר על שמונה דפין. נודמנה לו יריעה בת תשעה⁹
דפין - חולק אותה, ארבעה לכאן וחמשה לכאן.¹⁰
במה דברים אמורים? בתחלת הספר או באמצע,¹¹
אבל בסוף הספר, אפלו פסוק אחד בדרך אחד¹²
עושים אותו דף לבד⁵⁴, ותופרין אותו עם שאר¹³
היריעות.¹⁴

(54) מנחות ל, ע"א.

יג. ובשתופרין היריעות, אין תופרין אותן אלא¹⁵
בגידים של בהמה או חיה טהורה, ואפלו מגבלות¹⁶
וטריפות שלהם, בדרך שתופרין את התפילין⁵⁵. ודבר¹⁷
זה - הלכה למשה מסיני⁵⁶. לפיכך אם תפרן שלא¹⁸

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ז מנחם-אב - ספר אהבה - הלכות ספר תורה קמז

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

החסר (לעיל פ"ז, ה"טז). (18) וכל אות צריכה להיות מוקפת עור מכל רוחותיה (לעיל פ"א, ה"יט). (19) שנמחקה לגמרי. (20) שמתחילת הכתיבה היתה דומה לאות אחרת. (21) ע"י נקב, תדמה לאות אחרת. (22) שנמחקה מקצתה ולפיכך תדמה לאות אחרת, כגון שנמחקה רגל הו"ו והרי היא נראית כיו"ד. (23) ראה לעיל פ"ח, סוף ה"ד. (24) שכתב פתוחות - סתומות, וסתומות - פתוחות, כמבואר לעיל פ"ח, ה"א-ג. (25) "שירת הים" ו"האזינו", הנכתבת בצורה מיוחדת, כמבואר לעיל פ"ח, סוף ה"ד. (26) שנתן בו ריוח באמצע השיטות, ופסולו מבואר לעיל פ"ז, ה"יא. (27) אלא בגידי בהמה טמאה, ופסול עד שיתירן ויתפרן כהלכה (לעיל פ"ט, ה"יג). (28) והעירו המפרשים שיש עוד פסול, ורבינו בעצמו הביאו לעיל (פ"א, ה"טז): "כתב מקצת השם בשיטה ומקצתו תלוי - פסול". ובתשב"ץ ח"ג סימן רע"ד, העיר ע"ז שבלי ספק שכחו רבינו למנותו כאן.

ב. ספר-תורה כשר, נוהגין בו קדשה יתרה וכבוד גדול²⁹. ואסור לאדם למכור ספר-תורה, אפילו אין לו מה יאכל³⁰, ואפילו היו לו ספרים רבים, ואפילו יש יושן לקח בו חדש. לעולם אין מוכרין ספר-תורה, אלא לשני דברים: שילמד תורה בדמיו³¹, או שישא אשה בדמיו³²; והוא³³, שלא יהיה לו דבר אחר למכור³⁴.

~ נקודות משיחות קודש ~

"או שישא אשה בדמיו".

דין זה תלוי בשני אופני ההסבר במצות "פרו ורבו", לשיטת הרמב"ם מצות "פרו ורבו" בזקנותו היא המשך ישיר לחיוב העיקרי של מצות "פרו ורבו" שגם לאחר שקיים מצוה זו יש עליו חיוב מדברי סופרים לא ליבטל ממצוה זו גם בזקנותו. אבל לאופן השני החיוב בעת זקנותו ואחר שהיו לו בן ובת הוא חיוב בפני עצמו ואינו המשך לחיוב העיקרי. ומכאן הנפק"מ לדין מכירת ספר תורה בשביל לישא אשה: אם הוא דין בפני עצמו הרי קיים כבר מצות "פרו ורבו" ואסור למכור ספר תורה לשם כך, אבל לשיטת הרמב"ם שהוא חיוב תמידי והמשך למצות פו"ר, יש לו למכור ספר תורה כדי לישא אשה בת בנים גם אם קיים כבר מצות פו"ר.

על פי לקוטי שיחות חלק ל' עמוד 27

(29) כמבואר בסמוך ה"ז. וכן שנינו (אבות פ"ד, מ"ח): "כל המכבד את התורה, גופו מכובד על הבריות", (וראה קידושין לג:). (30) מגילה כז, ע"א: "אמר רבן שמעון בן גמליאל: אפילו אין לו מה יאכל, ומוכר ספר-תורה או בתו - אינו רואה סימן ברכה לעולם" (באותם הדמים). ומוכן שבמקום פיקוח נפש, כגון שאין לו במה להחיות את נפשו ויגוע מרעב - מותר לו למכרו. וכאן ידובר במי שמזונותיו מצומצמים, אבל עדיין לא הגיע למצב של פיקוח נפש (כסף-משה). (31) שיתפרנס בדמיו כשילמד תורה, וגדול

הרי הוא כחמש מן החמשין ששלמדן בהן התינוקות, ואין בו קדשת ספר-תורה³, ואין קורין בו ברבים⁴. ואלו הן:

(א) אם נכתב על עור בהמה טמאה. (ב) שנכתב על עור בהמה טהורה שאינו מעבד⁵. (ג) שהיה מעבד שלא לשם ספר-תורה⁶. (ד) שנכתב שלא במקום כתיבה - על הגויל במקום כשר, ועל הקלף במקום שער. (ה) שנכתב מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף⁸. (ו) שנכתב על דוקסוסטוס⁹. (ז) שנכתב בלא שרטוט¹⁰. (ח) שנכתב בלא שחר העומד¹¹. (ט) שנכתב בשאר לשונות¹². (י) שכתבו אפיקורוס¹³, או פיוצא ב¹⁴ משאר פסולין. (יא) שכתב האזכרות¹⁵ בלא כונה¹⁶. (יב) שחפר אפלו אות אהת. (יג) שהוסיף אפלו אות אהת¹⁷. (יד) שנגעה אות באות¹⁸. (טו) שנפסדה צורת אות אחת עד שלא תקרא כל עקר¹⁹, או תדמה לאות אחרת - בין בעקר הכתיבה²⁰, בין בנקב²¹, בין בקרע, בין בטשטוש²². (טז) שהרחיק או שהקריב בין אות לאות, עד שתראה התבה כשתי תבות, או שתי תבות כתבה אחת²³. (יז) ששנה צורת הפרשיות²⁴. (יח) ששנה צורת השירות²⁵. (יט) שכתב בשאר הכתב כשירה²⁶. (כ) שתפר היריעות בלא גידי טהורה²⁷. ושאר הדברים - למצוה, לא לעיכוב²⁸.

(2) הלכה זו מסכמת תמצית הדברים שנשנו בפרקים הקודמים. (3) כמבואר לעיל (פ"ז, ה"יא). (4) ורבינו בתשובתו, כותב: שמברכים על ספר-תורה פסול, וכך נהגו אנשי המערב - לברך לפניו ולאחריה על ספר-תורה פסול - בפני גאוני עולם, לפי שכולם בעלי בינה היו, וידעו שאין הברכה תלויה בספר, אם כשר הוא אם פסול, אלא בקריאה עצמה וכו', וכנראה שאין זה אלא כשאין להם האפשרות לקרוא בספר כשר, וכאן ידובר כשאפשר להם להשיג ספר כשר. ולפי-זה יוצא, אם נמצאה טעות בספר באמצע הקריאה, מוציאים ס"ת אחר ומתחילים בו ממקום שנמצאה הטעות בראשון, ואין חוזרים על מה שקראו בראשון, כי מאחר שכבר קראו בו, הרי זה כ"א אפשר" שיוצאים בו. וזהו שדייק רבינו לכתוב: "אין קורין בו", שמשמעו לכתחילה לא - אבל בדיעבד עלתה להם הקריאה (כסף-משה, וראה במוספנו "תשובות רבינו"). (5) שלא עבדהו בקמח ובעפצים, כמבואר לעיל פ"א, ה"ו. (6) שם, הלכה י"א. (7) לצד הבשר, ודינו להכתב במקום השיער, כמבואר לעיל (פ"א, ה"ח). (8) לעיל פ"ז, ה"ד. (9) הוא החלק שממול הבשר, אחרי שחילקו את העור בעביו לשנים, כמבואר לעיל פ"א, ה"ז. (10) שם, הלכה י"ב. (11) המתקיים זמן רב, ושאר הצבעים פסולים, כמבואר לעיל פ"א, ה"ה. (12) ואינו נכתב אלא בלשון הקדש ובכתב אשורי, כמבואר שם ה"ט. (13) ובכת"י התימנים: "גוי". (14) כגון ישראל מומר או מוסר, כמבואר לעיל פ"א, ה"יג. (15) שמות הקב"ה. (16) שצריך לכון בכתבתו לשם קדושת השם (לעיל פ"א, ה"טו). (17) שדין של יתר כדין

קמח שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ז מנחם-אב - ספר אהבה - הלכות ספר תורה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

אלא שכאן מדובר בקדושת הארון כ"תשמישי קדושה" (ע"פ כסף-משנה). (46) תשכיטי ספר תורה עשויים בצורת רימון. (47) שמעלים בקדש ואין מורידים, כמבואר לעיל הל' תפילה פ"א, ה"ד.

ה. ומתיר להניח ספר-תורה על-גבי ספר-תורה, ואין צריך לומר על-גבי חמשים⁴⁸. ומניחין החמשים על-גבי נביאים וכתובים. אבל אין מניחין נביאים וכתובים על-גבי חמשים⁴⁹, ולא חמשים על-גבי ספר-תורה. וכל פתחי הקדש, אפלו הלכות ואגדות, אסור לזרקן⁵⁰. הקמיעין⁵¹, שיש בהם ענינים של פתחי הקדש⁵², אין נכנסין בהן לבית-הכנסא, אלא אם-כן היו מחפזות עור⁵³.

(48) ספר הכתוב בו רק חומש אחד בלבד, ועשוי בגלילה כעין ס"ת. (49) מגילה כו, ע"א. ונביאים וכתובים, מותרים זה על זה (ר"ן, שם). (50) כשיתנם לחבירו, אל יתנם לו בזריקה (עירובין צח.). (51) קלף או נייר שכותבים עליו שמות קדושים, כסגולה לרפואה וכדומה, והאדם קושרו לגופו ונושאו עמו תמיד, וכן מצינו במדרש 'במדבר רבה' פ"ב: "יהא הקמיע הזה עליך, שלא תשלוט בך עין רעה". (52) מקראות של רפואה (שבת ס: וברש"י). (53) שם, סא, ע"א.

ו. לא יאחז אדם ספר-תורה בזרועו ויפנס בו לבית-המרחץ או לבית-הכנסא⁵⁴ או לבית הקברות⁵⁵, אף-על-פי שהוא כרוך במטפחות ונתון בתוך התיק שלו. ולא יקרא בו, עד שיתחיל ארבע אמות מן המת (או מבית-המרחץ) או מבית-הכנסא. ולא יאחז את ספר-תורה פשהו ערם⁵⁶. ואסור לישוב על מטה שספר-תורה עליה⁵⁷.

(54) כי גנאי הוא להכנס בס"ת במקומות מזוהמים אלה (סנהדרין כא:). (55) משום "לועג לרש", כי אין להתראות עסוקים במצוות לפני המתים, שאין בידם לקיים את המצוות, והכתוב אומר: לועג לרש חרף עושהו (משלי יז, ה), ואחיות ספר-תורה בזרועו (מבלי לקרוא בו) יש בה מצוה (ברכות יח.), ע"פ דברי הכסף-משנה בכוונת רבינו. (56) כשהספר ערום בלי מטפחת (מגילה לב.). ויש מפרשים: "כשהוא ערום" - כשהאדם ערום, ראה לעיל פ"ד, הלכה ב"ג. וברדב"ז ח"ב סימן תשע"א הביא את שני הפירושים ולא הכריע ביניהם. (57) מנחות לב, ע"ב; ירושלמי ברכות פ"ג, ה"ה: "מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב על גבי ספסל שספר-תורה נתון עליו, והרתיע (נודעו) מלפניו כמרתיע מלפני הנחש".

ז. בית שיש בו ספר-תורה, אסור לשמש מטתו בו עד שיציאנו, או עד שניניחנו בכלי, ויתן הכלי בכלי אחר שאינו מזמן לו. אבל אם היה מזמן לו - אפלו עשרה כלים, זה בתוך זה, בכלי אחד הם, או עד שינעשה לו מחציה גבוהה עשרה טפחים⁵⁸, אם לא היה לו בית אחר⁵⁹.

הלימוד שמביא לידי מעשה. (32) מגילה, שם. נישואי אשה יש בהם משום קיום העולם, ככתוב (ישעיה מח, יח): לא תוהו בראה לשבת יצרה. (33) ובלבד. (34) והעירור בתוספות (ב"ב ח:); שגם לצורך מצות פדיון-שבויים, מותר למכור ספר-תורה ('הגהות מיימוניות').

ג. ספר-תורה שפלה או שגפסל, נותנין אותו בכלי-חרש³⁵ וקוברין אותו אצל תלמידי חכמים, וזו היא גניזתו. מטפחות³⁶ ספרים שפלו, עושין אותן תכריכין למת-מצוה³⁷, וזו היא גניזתן³⁸.

(35) מגילה כו, ע"ב. שמתקיים בו זמן רב, ככתוב (ירמיה לב, יד): ונתתם בכלי חדש למען יעמדו ימים רבים. ואין מניחים אותו בעפר, שלא ירקב כל כך מהר. (36) מעילי הספר. (37) אחד מישראל מושלך בדרך, ואין לו קוברין (לשון רבינו הל' אבל פ"ג, ה"ח). (38) מגילה כו, ע"ב. ולדעת ה'בית יוסף' יו"ד סי' רפב, הכוונה, שהרשות לעשות מהן תכריכין למת מצוה אבל אין חיוב בדבר, ויכול לגנון בכלי חרס בעפר.

ד. תיק שהוכן לספר-תורה והנח בו³⁹; וכן המטפחות והארון והמגדל⁴⁰ שמניחין בו ספר-תורה, אף-על-פי שהספר בתוך התיק; וכן הכנסא⁴¹ שהוכן להניח עליו ספר-תורה, והנח עליו ספר-תורה - הפל תשמישי קדשה הן, ואסור לזרקן, אלא פשיטלו או פשיטברו, נגנזין⁴². אבל הבימות⁴³ שעומד עליהן שלח צבור ואחז הספר, והלוחות⁴⁴ שפותבין בהן לתינוק להתלמד, אין בהן קדשה⁴⁵. וכן רמזי⁴⁶ כסף וזהב וכיוצא בהן, שעושין לספר-תורה לנוי - תשמישי קדשה הן, ואסור להוציאן לחל; אלא-אם-כן מכר אותן לקנות בדמיהן ספר-תורה או חמש⁴⁷.

(39) כי אם לא הונח בו, או לא הוכן לכך - אין בו קדושה כלל, כמבואר לעיל פ"ד, ה"ט. (40) ארון - שמצניעים בו ספרי תורה. מגדל - הוא הספסל הגבוה שעל הבימה שעליו מניח הש"ץ הספר כשקורא בו. (ובבתי הכנסת הספרדים משתמשים בו, ונקרא אצלם "תיבה"). ולשון מקרא הוא (נחמיה ח, ד): ויעמוד... על מגדל עץ אשר עשו לדבר ('בית יוסף' יו"ד סי' רפב). (41) יש מקומות המכניסם כסא מיוחד להניח עליו ספר-תורה ביום שמוציאים שני ספרים לקריאה (שם). (42) מגילה כו, ע"ב. (43) אחת שבאמצע בית הכנסת, והשניה שלפני 'ארון הקודש' שיש לפניו בימה ועליה עומד הש"ץ ואחז את הספר בשעת הוצאת התורה. (44) לפי דעת בעל 'מרכבת המשנה', הכוונה ללוחות הברית שכתובים עליהם "עשרת הדברות", והם בראש "ארון הקודש" כמנהגנו, ומשמיענו רבינו שאע"פ שהם נויי 'ארון הקודש' - אין להם קדושת הארון. (45) מגילה לב, ע"א. והעיר הראב"ד שבי'ירושלמי' (שם, פ"ג, ה"א) אמרו: "אין להם קדושת ארון, אבל יש בהם מקום קדושת בית הכנסת". ויתכן, שגם רבינו מודה בזה, שהרי בפירוש כתב לעיל (הל' תפילה פ"א, ה"טו): "וכל כלי בית הכנסת כבית הכנסת",

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ז מנחם-אב - ספר אהבה - הלכות ספר תורה קמט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

מרב, אל יחזיר פניו וילך אלא מצדד פניו והולך".
 (74) שאז הוא נידון כברשות אחרת (ברכות כה:). והרבנים
 העומדים ודורשים ואחוריהם לארון הקודש - אין בזה
 איסור, כיון שהס"ת מונח בארון הרי הוא כברשות אחרת
 (ט"ז יו"ד סי' רפב סק"א).
 יא. הִיָּה מְהֵלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְסִפְר־תּוֹרָה עִמּוֹ,¹⁹
 לֹא יִנָּחַ סִפְר־תּוֹרָה בְּתוֹךְ הַשֶּׁק, וְיִנָּחֲנוּ עַל-גִּבִּי²⁰
 הַחֲמור וְיִרְכַּב עָלָיו²¹; וְאִם הָיָה מִתְפַּחַד מִפְּנֵי
 הַגִּבָּיִים - מִתָּרֶם²²; וְאִם אֵין שָׁם פֶּחַד - מְנִיחוֹ²³
 בַּחֲקִי²⁴ פִּנְגֵד לְבוֹ, וְהוּא רוֹכֵב עַל הַבְּהֵמָה וְהוֹלֵךְ.
 כָּל מִי שִׁוְיָשֵׁב לִפְנֵי סִפְר־תּוֹרָה, יֵשֵׁב בְּכַבֵּד-רֹאשׁ,²⁵
 בְּאִמָּה²⁶ וּפֶחַד, שֶׁהוּא הָעֵד הַנֶּאֱמָן לְכָל בְּאִי
 עוֹלָם²⁷, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה שֵׁם בְּךָ לְעֵד". וְיִכְבְּדוּ²⁸
 כְּפִי כָחוֹ. אֲמָרוּ חֲכָמִים הֶרְאִשׁוּנִים²⁹: כָּל הַמְחַלֵּל
 אֶת הַתּוֹרָה, גּוֹפּוֹ מְחַלֵּל עַל הַבְּרִיּוֹת; וְכָל הַמְכַבֵּד
 אֶת הַתּוֹרָה, גּוֹפּוֹ מְכַבֵּד עַל הַבְּרִיּוֹת³⁰.

~ נקודות משיחות קודש ~

"....כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות"
 צריך להבין: אין יתכן שאחרי כל האריכות על גדולתה
 וקדושתה של התורה, מסיים שכדי שיתכבד האדם, עליו
 לכבד את ספר התורה, והלא גם מי שאינו יהודי מבין שיש
 לכבד את התורה שהיא תורתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו
 ועאכ"כ שהוא דבר המובן לכל יהודי ואעפ"כ מביא
 הרמב"ם את הטעם שע"ז יתכבד האדם.
 ובפרט שנקט הלשון "גופו מכובד כו'" והלא הכל מבינים
 שעיקרו של אדם היא נשמתו ולא גופו, ומדוע מדגיש
 כבוד גופו. ויתירה מכך כתב שיהיה גופו מכובד על הבריות
 שהלשון "בריות" מדבר בדרגה הנמוכה ביותר בבני אדם,
 שכל מעלתם היא שנבראו על ידי הקב"ה.
 והביאור: כאשר מצווים על יהודי לכבד את התורה אין
 צריכים לשום טעם, והוא אכן מבין שהיא חכמתו ורצונו
 של הקב"ה. אלא, שיש אפשרות שבזמן הגלות ש"אתם
 המעט מכל העמים" כשיקפיד על דברים הקשורים עם
 כבוד התורה יגרום לו הגוי קשיים בפרנסה, ובפרט כאשר
 מדובר על "בריות" היינו אנשים פשוטים שאין בהם לא
 שכל ולא מידות טובות ואין להם שום מושג בעניינים
 רוחניים אינם יכולים לסבול אנשים העוסקים ברוחניות, כי
 הם הגורמים להם להרגיש את הריקנות שלהם.
 על זה אומר הרמב"ם שהבטיחה תורה ליהודי המכבד
 אותה ומקיים אותה שיהיה "גופו מכובד על הבריות",
 והקפדתו על התורה לא תגרום לו שום היזק גם לא
 בעניינים הכי פשוטים הקשורים לגופו, ופשיטא שלא
 לנשמתו שעליה בוודאי אין לגוי כל שליטה.
 בעניין כבוד ספר-תורה חייבות הנשים כמו האנשים, ומה
 שאין חייבות במצוות כתיבת ספר-תורה הוא לא מפני

1 אָבֵל אִם יֵשׁ לוֹ בֵּית אַחֵר, אִסּוּר לְשַׁמֵּשׁ עַד
 2 שְׁיוּצִיָּאָנָה⁶⁰.

(58) ברכות כה, ע"ב. (59) חדר אחר. (60) שם, כו, ע"א.

3 ח. כָּל הַטָּמְאִין, וְאֶפְלוּ נְדוּת, וְאֶפְלוּ כּוּתִי, מִתָּר
 4 לְאַחֲזֵ סִפְר־תּוֹרָה וְלִקְרוֹת בּוֹ, שְׁאִין דְּבָרֵי תּוֹרָה
 5 מְקַבְּלִין טָמְאָה⁶¹. וְהוּא, שְׁלֹא יִהְיוּ יָדָיו מְטַנְפוֹת⁶²
 6 אוּ מְלַכְלָכוֹת בְּטִיט, אֶלָּא יִרְחֲצוּ יְדֵיהֶם, וְאַחֲר־כֵּן
 7 יִגְעוּ בּוֹ.

(61) ברכות כב, ע"א. ראה תוספתא אהלות פ"ד שאין ס"ת
 מקבל טומאה. והשווה דברי רבינו לעיל ה' קריאת שמע
 פ"ד, ה"ח. (62) כמו שאמרו בסוכה כו: לענין תפילין.

8 ט. כָּל הַרֹאֶה סִפְר־תּוֹרָה כְּשֶׁהוּא מְהֵלֵךְ⁶³, חַיִּב
 9 לַעֲמֹד מִפְּנֵיו⁶⁴. וְהָיוּ הַכָּל עוֹמְדִים, עַד שִׁיעָמַד זֶה
 10 שֶׁהוּא מְהֵלֵךְ בּוֹ, כְּשִׁיגִיעָנוּ לְמָקוֹמוֹ⁶⁵, אוּ עַד
 11 שִׁיתַּפְּסָה מַעֲיָנֵיהֶם, וְאַחֲר־כֵּן יִהְיוּ מִתְּרִין לִישָׁב⁶⁶.

(63) ע"י האדם הנושא. (64) קידושין לג, ע"ב: "מפני
 לומדיה עומדין, מפניה לא כל-שכן". (65) אבל אם עמד
 רק לנוח, דינו כמהלך הואיל ואין עמידתו עמידת קבע
 (כסף-משנה). (66) כמו שאמרו (קידושין שם): "נשיא
 עובר, עומד מלפניו מלוא עיניו, ואינו יושב עד שישוב
 במקומו, שנאמר: והביטו אחרי משה עד בואו האהלה".
 ויש אומרים: שהוא-הדין בשומע את קולו אע"פ שאינו
 רואהו - חייב לעמוד, כי כן מצונו ברב יוסף שעמד כששמע
 קול צעדי אמו, אמר: אקום מלפני השכינה (קידושין לא:).
 ומטעם זה נהגו לעשות פעמונים בכתר תורה ('בית יוסף'
 יו"ד סי' רפב, בשם רבינו מנחם).

12 י. מִצְוָה לִיַּחַד לְסִפְר־תּוֹרָה מָקוֹם, וְלִכְבְּדוֹ⁶⁷
 13 וְלִהְדָרוֹ יוֹתֵר מִדְּאֵי דְּבָרִים שֶׁבְּלוֹחֹת הַבְּרִית⁶⁸, הֵן
 14 הֵן שֶׁבְּכָל סִפְר וְסִפְר⁶⁹. לֹא יִרְק אָדָם כְּנִגְדֵי
 15 סִפְר־תּוֹרָה⁷⁰, וְלֹא יִגְלֶה עֲרוֹתוֹ כְּנִגְדֵי⁷¹, וְלֹא
 16 יִפְשִׁיט⁷² רִגְלָיו כְּנִגְדּוֹ, וְלֹא יִנָּחֲנוּ עַל רֹאשׁוֹ
 17 כְּמִשְׁאֵי; וְלֹא יִחְזִיר אַחֲרָיו לְסִפְר־תּוֹרָה⁷³, אֶלָּא-
 18 אִם-כֵּן הָיָה גְבוּהָ מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה טַפְחִים⁷⁴.

(67) את המקום. ובכת"י התימנים, הנוסח: "ולכבד את
 המקום". (68) עשרת הדברות הכתובים על לוחות הברית
 המונחים בארון שבקודש הקדשים, כמפורש במלכים-א ח,
 ט. (69) שגם בכל ספר-תורה נמצאות עשרת הדברות,
 וכשם שמצוה לכבד את ארון ברית ה' על הלוחות שבתוכו,
 כן מצוה לכבד המקום המיוחד לספר-תורה (ביאורי הגר"א,
 ליו"ד סי' רפב). (70) קל-וחומר מרב, שאמרו (עירובין
 צט:). "הרק בפני רבו, עליו הכתוב אומר (משלי ח, לו:):
 כל משנאי אהבו מות". (71) ככתוב (שמות כ, כו:): אשר
 לא תגלה ערותך עליו, ואם במזבח כך, בספר-תורה
 על-אחת-כמה-וכמה. (72) כנוסח כת"י, 'מעשה רוקח'
 ועוד. וכנוסח אחר: יפשיט. וראה רש"י לכתובות קח: שזה
 דרך בויזן. (73) כמו שמצינו ביומא נג. "תלמיד הנפטר

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

לכן גם סידר הלכות ציצית לפני הלכות ברכות, הגם שרק בגד שיש בו ארבע כנפות חייב בציצית, כי כוונת המצוה מפורשת בתורה "וזכרתם את כל מצוות ה' גו'" וזכירה זו שייכת לכל היום כולו.

עניין זה מתבטא גם בכותרת להלכות ציצית שלא הוסיף התנאי שרק כסות שיש לה ארבע כנפות חייבת, כפי שכתב בכותרת להלכות ברכות ש"אינו חייב מן התורה אל-אם-כן שבע".

על-פי לקו"ש חלק ל"ט עמוד 27 הערה 55

1) שנאמר (במדבר פרק טו, פסוק לח): ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם. משרשי המצוה: למען נזכור כל מצוות ה' תמיד, ואין דבר בעולם יותר טוב לזיכרון כמו נושא חותם אדוניו קבוע בכסותו אשר יכסה בה תמיד, וזה שנאמר בה: "וזכרתם את כל מצוות ה'". ואמרו במדרש רבה (פרשת קורח): מלת ציצית תרמוז לתרי"ג מצוות ("ציצית" עולה ת"ר) בצירוף שמונה חוטים שבציצית וחמישה קשרים שבה (החינוך מצוה שפ"ו).

ובאור מצוה זו בפרקים אלו:

פרק ראשון

1) ציצית מהי; ואם מניין החוטים מן התורה; שהתכלת והלבן אינן מעכבות זו את זו ושתיהן מצוה אחת הן; מעשה הציצית וכריכתה; דין "תעשה ולא מן העשוי".

- א. עֲנֵף שְׁעוֹשִׁין עַל פִּנֵּף הַבִּגְד² מִמִּין³ הַבִּגְד, הוּא⁴ הַנִּקְרָא צִיצִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דוֹמֶה לְצִיצִית⁴ שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצַת רֹאשִׁי". וְזֶה הָעֵנֵף הוּא הַנִּקְרָא לָבָן, מִפְּנֵי שֶׁאֵין אָנוּ מְצוּיִן לְצַבְעוֹ. וְאֵין לְחוּטֵי הָעֵנֵף מִנֵּץ מִן הַתּוֹרָה⁵.

2) היוצא ממנה כענף היוצא מן העץ. 3) שאם הבגד של צמר, גם הציצית מחוטי צמר, ואם של פישתן, גם ציציותיו של פישתן, ראה לקמן (פרק ג, הלכה ה). 4) שיער (מנחות דף מב עמוד א). 5) אבל מדברי סופרים יש להם מניין, כמו שמבואר בסמוך (הלכה ו). וראה (סנהדרין דף פח עמוד ב).

- ב. וְלוֹקְחִין חוּט צֶמֶר שֶׁנֶּצְבֵּעַ פְּעִין הָרִקִּיעַ⁶, וְכוֹרְכִין אוֹתוֹ עַל הָעֵנֵף; וְחוּט זֶה הוּא הַנִּקְרָא תְּכֵלֶת. וְאֵין לְמִנְיָן הַפְּרִיכּוֹת שֶׁפּוֹרֵךְ חוּט זֶה שְׁעוֹר מִן הַתּוֹרָה⁷.

6) ופרטי צביעתו מפורשים לקמן (פרק ב, הלכה ב).

- ג. נִמְצְאוּ בַּמִּצְוָה זוּ שְׁנֵי צְווּיִם: שֶׁיַּעֲשֶׂה עַל הַבִּגְד עֵנֵף יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וְשִׁיכְרֹךְ עַל הָעֵנֵף חוּט תְּכֵלֶת, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית, וְנִתְּנוּ עַל צִיצַת הַבִּגְד פֶּתִיל תְּכֵלֶת".

- ד. וְהַתְּכֵלֶת אֵינוֹ מְעַבֵּב אֶת הַלָּבָן, וְהַלָּבָן אֵינוֹ מְעַבֵּב אֶת הַתְּכֵלֶת. פִּיּוּד? הֲרֵי שֶׁאֵין לוֹ תְּכֵלֶת, עוֹשֶׂה לָבָן לְבִדּוֹ; וְכֵן אִם עָשָׂה לָבָן וְהַתְּכֵלֶת, וְנִפְסַק הַלָּבָן וְנִתְּמַעַט עַד הַבִּגְד וְנִשְׁאַר הַתְּכֵלֶת לְבִדּוֹ - כְּפֶשֶׁר⁷.

שאינן שייכות לזה אלא כמו בחיובים אחרים שהתורה פטרה אותן כדי שיהיה להן הזמן הדרוש לשליחותן בחינוך הילדים - "תינוק הצריך לאמו" - לא הוטלו עליהם חיובים אחרים שהוטלו על האנשים.

אעפ"כ מוסיפה התורה עניין מופלא: בקשר למ"ע שהזמן גרמא, נאמר בכתבי האריז"ל ש"בעשות הזכר את המצוה... (האשה) נכללת עמו בעת שעושה אותה, וזה סוד מה שארז"ל אשתו כגופו דמיא".

יתרה מכך: מכיון שאיש ואשה הם "פלג גופא" הרי שגם טרם הנישואין מזכה האיש שהוא החתן המיועד את הכלה המיועדת במצוות שהוא מקיים, וכן בעניין כתיבת ספר תורה, הגם שאין חיוב על הנשים מ"מ הן זוכות לעילוי הנגמר מקיום המצוה על ידי האיש.

~ נקודות משיחות קודש ~

"שהוא הער הנאמן לכל באי עולם".

הלשון "כל באי עולם" מדבר לכאורה גם בבני נח, ויש לומר שמקורו של הרמב"ם מ'ספרי' ששם הלשון "כתר תורה מונח כדי שלא ליתן פתחון פה לבאי עולם כו' כתר תורה מונח לכל באי העולם" כולל גם אומות העולם. ואף שנכרי שלמד תורה חייב מיתה (הלכות מלכים פ"י ה"ט) הרי זה רק בנוגע ללימוד תורת מצוות של ישראל, אבל בלימוד המצוות של בני נח, אמרו חז"ל "שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול".

על-פי לקוטי שיחות חלק כ"ז 246 והערה 74

75) על החמור (הגר"א יו"ד סי' רפב). 76) ברכות יח, ע"א. 77) כמו שאמרו (שם, כג) לענין תפילין. 78) ובמסכת סופרים (פ"ג, ה"א) שנינו: "לא יתן אדם ספר-תורה על ארכובותיו, ושני אציליו (מרפקיו) עליה". 79) על כריתת הברית בין ישראל לאביהם שבשמים. 80) אבות פ"ד, מ"ו. 81) שנאמר (שמואל-א ב, ל): כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו. והפך רבינו סדר המשנה שבאבות, כדי לסיים את הל' ס"ת בדבר טוב, כמנהגו בסוף כל הלכה. נגמרו הלכות ספר תורה ברחמי שמיא.

יום ש"ק י"ח מנחם-אב ה'תש"פ

הלכות ציצית

1 מְצֻצָה עֲשֶׂה אַחַת, וְהִיא: לַעֲשׂוֹת צִיצִית עַל פִּנֵּף הַקִּסוֹת¹.

~ נקודות משיחות קודש ~

"לעשות ציצית על כנפי הכסות".

את 'ספר אהבה' בכלל, סידר הרמב"ם באופן שמתחיל במצוה היותר תדירה (ק"ש שהיא פעמיים ביום מהתורה) ומסיים בהלכות מילה שהיא הפחות תדירה, וזמנה הוא פעם אחת בחיים.